

Azerbaycan'da 9'uncu Şairler Günü'ne davet ettiler. SSCB dağılmadan önce Türk Dünyası bilinmezlerimizden biriydi. Bugünkü haberleşme imkânlarıyla Doğu Türkistan'dan ne kadar haberimiz oluyorsa, bunun yüzde biri kadar bile değildi bildiklerimiz. Esir Türk illeri diyorduk, Osman Batur, Şeyh Şamil diyorduk.

*"Fırat niçin, Dicle niçin, Aras niçin
Benden doğar, bana dökülmez?"*

diye ağıtımız vardı Arif Nihat Asya'dan.

Abdurrahim Karakoç:
*Ellerin yurdunda çiçek açarken,
Bizim ile kar geliyor gardaşım.
Bu hududu kimler çizmiş gönlüme,
Dar geliyor, dar geliyor gardaşım."*

dese de üzülmekten başka yapacak bir şeyimiz yoktu.

Yetik Ozan Azerbaycan Türkleri için:

*"Beni koyup irak beri yaralı,
Bunca yıllar geçer, gel di gel gayrı.
O gündür bu gündür kapım aralı;
Anca yeller geçer, gel di gel gayrı."*

*Saçığında garip bayraksız göğün,
Bereketsiz harman, halaysız düğün,
Nice ki, soframa günde üç öğün,
Önce eller geçer, gel di gel gayrı."*

diye devam ediyordu şiirine.

Dilaver Cebeci Ağabey'in sitemi vardı:

"Haber gelmez Kırgız, Tatar, Kazaktan."

O yıllarda GodfreyLias'ınGöç kitabını okumuştum. Kali Bey ve arkadaşları binlerce kişi başladıkları göçü 234 kişiyle tamamlamışlardı. Taklamakan çölü kan emmişti. Biliyorduk ki "Çırpınırdı Karadeniz, bakıp Türk'ün bayrağına."

70'li yılların sonlarına doğru, Adana yolculuğumdan birinde otobüsteki radyoda Çırpınırdı Karadeniz başlamıştı. Hayret etmiştim, TRT nasıl söylüyor bunu diye. Hele bir kıtasını:

*"Olsun bütün Turan eller,
Kurban Türkün bayrağına"*

diye bitirince bende hal kalmamıştı. Mutluluktan, hayretten yol boyunca sabaha kadar uyumamıştım. Yine o dönemlerde Taşkent Film Festivali var, bir Rus görevli dönemin en revaçta aktristini oraya davet edecek ve istediği "Ruslar sanata ve sanatçıya çok önem veriyor." lafını söyletmek. Günlerce Türkan Şoray'ın setine gidip geliyor ve nihayetinde onu davet ediyor. Türkan Şoray'ın geleceğini duyan soydaşlarımız salonun içini dışını dolduruyor. Sah-

neye bir pelerinle çıkıyor Türkan Hanım. Pelerini çıkarıyor, giydiği elbise bir Türk bayrağı motifli. Salon gözyaşlarıyla ıslanıyor, yıkanıyor, yıkılıyor.

Rus görevli perişan...

Ertesi sene bir başka aktrist davet ediliyor, o söylüyor tabii "Ruslar çok insancıl, sanata ve sanatçıya çok değer veriyor." vs. vs..

Yolculuk bu düşüncelerle başlayacaktı. Eskişehir'de okuyup Azerbaycan'a dönen talebelerden birisine de geleceğimi haber vermiştim. O da bizi davet eden yetkililerle görüşmüş "Abi seni ben karşılayacağım." demişti. Esenboğadan bindiğimiz uçağımız Bakü saatiyle 21.50'de "düştü." Düştü Azerbaycan dili ile indi demek. Azerbaycan bağımsızlığa kavuştuğu yıllarda bir mühendis arkadaşımız oraya çalışmaya gidiyor, bir müddet sonra da ailesini getirmek istiyor. Uçak bir türlü gelmiyor. Nice sonra yanındaki Azerbaycan Türk'ü arkadaşları bir yerlerden haber alıyor ve sevinçle "Uçak düştü, düştü!" diye müjde veriyor ama bizim arkadaş bitmiş, konuşmıyor, nasıl, nereye diye. Sonradan anlaşıyorlar tabii. Sümüklü et, kemikli et demek mesela. Sınık, sınıkçı, Sırp Sındığı diye devam edilebilir belki. Haydar Aliyev ile Süleyman Demirel arasındaki konuşma ise müthiş. Haydar Aliyev, Süleyman Demirel için verdiği yemekte çok övücü bir konuşma yapıyor ve "İşte benim gardaşım, dünyanın gelmiş geçmiş en başarılı siyasi pezevengi." diye bağlıyor konuşmasını. Bizim heyet ve Süleyman Demirel şaşkın. Sonra pezevenk kelimesinin başarı, önemli, değerli kişi manasına geldiğini öğrenince Süleyman Demirel, Haydar Aliyev'e teşekkür ediyor: "Siz de az pezevenk değilsiniz ama."

Burada okuyan arkadaşımız beni havaalanında görünce kamera ile kayda almış. Dışarıya çıktık arabasını göstererek: "Abi bu arabayı ay başında aldım. Sizin buraya geleceğinizi duyunca garaja çektim, binmedim ve kimseyi bindirmedim. İlk binen kişi sizin olmanızı istedim." Sonra bir otele yemeğe gittik, gece yarısını geçene kadar hasret giderdik, sohbet ettik. Ona sorularım oldu tabii.

- "Üniversite biteli kaç sene oldu?"

- "On dokuz."

- "Uçakla Nahçıvan'a, oradan otobüslerle Türkiye'ye geliyordunuz. Şimdi neyle geliyorsunuz?"

- "Sadece uçakla..."

- "O dönemde aileleriniz size para gönderemiyordu, şimdi olsa gönderebilirler mi?"

- "O günlere nazaran çok daha iyiyiz, zorlansalar da gönderebilirler."

-“Şimdi çocuklarınızı Türkiye’ye eğitime gönderir misiniz?”

-“Abi, biz Türkiye devletine, milletine çok şey borçluyuz, minnettarız, hakkını ödeyemeyiz. Bize yedirdiler içirdiler, burs verdiler. Biz Türkiye ile dünyayı tanıdık. Orada eğitim aldık ve buraya döndüğümüzde her birimiz iyi görevlere geldik. Ama şimdi eğitim olarak çocuklarımızı Türkiye’ye göndermeyiz. İlla gönderirsek iyi eğitim vereceğini bildiğimiz ülkelere göndeririz. Ayrıca biz Türkiye’de demokrasiyi tanıdık. Geldiğimizde burada yaşadıklarımızı, gördüklerimizi anlattık. Şimdi ise sizdeki demokrasi kadar burada da var.” Sevindim mi, üzüldüm mü bilemedim. Sonra beni kalacağım otele bıraktı çocuğumuz. Çocuğumuz derken ağız alışkanlığı tabii, şimdi kırklı yaşlarda hepsi...

Geceyi Bakü’de geçirdik. Otelde sabah kahvaltısı yaptık Otelin yemekhanesinin tavanının dört tarafı Türk devletlerinin bayraklarıyla donatılmıştı. Böyle bir sabaha uyanmak ne güzeldi. Bayraklar biz geldiğimiz için konulmamıştı, epeydir orada durdukları belliydi. Türkiye’de böyle bir otel var mıdır, bilmiyorum.

Kuba şehrine doğru yola çıktık. Tarihi özellikleri, önemi vs. internetten bulunur Kuba’nın. Ben biraz farklı taraflarını yazmaya çalışacağım. Kuba “alma”sı ile meşhur. On beş bin hektarlık tarım arazisinin on iki bin hektarı elma bağı imiş. Bir Kubalı her gün iki elma yemiyorsa ya elma yokmuş, ya Kubalı değılmiş. “Kuba’nın Al Alması” türküsü var, biz onu alıp “İğdir’in Al Alması” yapmışız. Sadece o değil tabii. Emel Sayın’ın söylediği “Onda Bunda Şundadır” da Stalin’ce katledilen Mikail Müşvik’in sözlerini yazdığı ve Ali Ekber Tagiyev’in bestelediği bir şarkı, onu da bize benzetmişiz. Şiir şu:

“Dəyirsən yanında qalacağammən,
Çoxgözel fikirdir, qalsənəqurban.
Nə zaman istəsənəziz canımı,
Qumralgözlərinlə al sənəqurban.

SənMüşfiqin yanında, qalğınənsənəqurban,
İstəsən bu canımı, alğınənsənəqurban.
Gəlmişhüzuruna bir qara dağı,
Bir qaraqulundur, qolları bağı,
Gəlçəkməsinəməsən hicran dağı,
Gümüş topuğunda xal, sənəqurban.

“Nazende Sevgilim”i de unutmamak lazım bu arada. Şiir okuyacağımız salon tamamen doluydu. Türkiye’de yapılan şiir şölenlerinin hiçbirinde böyle bir kalabalık görmedim desem mübalağa etmiş olmam. Sahnede “Türkiye’de bir şehirden bir şehre şiir okumaya gidiyoruz, burası da benim için öyle. Yabancı bir ülke, şehir, değıl.

Biz Tanrı Dağları’nı biliyoruz, Kırım’ı, Kerkük’ü, Gence’yi Estergon’u, Karabağı, biliyoruz. Yemen bizim Tuna bizim, Aras bizim. Yahya Kemal diyor ki “Vatan hatıralardır.” Bizim Türk Dünyası’nın her tarafı hatıralarımızla dolu. Burası da bizim vatanımız” gibi bir konuşma yaparak şu şiiri okudum:

Sanma ki buralardır,
Dokuz yön bizim oğul.
Vatan hatıralardır,
Hep dizim dizim oğul.

Gâhgüldür, gâh dikendir,
Gâhboynumu bükendir,
Estergon, Ötüken’dir,
Baharım, yazım oğul.

Bazen bendirdir, neydir,
Bazen Mirali Bey’dir,
Koroğlu’nda hey heydir,
Çalınan sazım oğul.

Gökçek çam kokusudur,
Bir yayla uykusudur,
Bazen bir avuç sudur,
Gözesi gözüm oğul.

Türküdür dağ başında,
Hasrettir gözyaşında,
Yârin hilal kaşında,
Çekilir nazım oğul.

Hazar’dır, Akdeniz’dir,
Gözyaşınca temizdir,
Her damla benden izdir,
Yazılmış yazım oğul.

Sazdır, kopuzdur, tardır,
Gün batmayan diyardır,
Türk olan bahtiyardır,
Göklerde izim oğul.

Ha İstanbul ha Kaşgar,
Gâh sevdadır, gah efkar,
Daha diyeceğim var,
Bitmedi sözüm oğul.

Yoldaki yolu bulur,
Yol bilmezler kaybolur,
Gökte gece mi olur?
Apaktır yüzüm oğul.

Mete de biz, Mehmet de,
Sıla da biz, gurbette,

Bu seçilmiş millette,
Dünyaya lazım oğul.

Dünya dünyaKur'andır,
Gökkubbede Turandır,
Vatan bende durandır.
Hepsi de özüm oğul...

Gece Kubâda kaldık, sabah Soykırım Müzesi'ni ziyaret ettikten sonra Şeki'ye doğru yola çıktık.

Şeki, Azerbaycan'ın kuzeyinde, Bakü'ye 370 km uzaklıkta tarihi bir şehir. Araplar, Şirvanşahlar, İldenler, Safevi, Osmanlı hüküm sürmüş, Şeki Hanlığı kurulmuş. 2016 yılında da Türk Dünyası Kültür Başkenti ilan edilmiş bir güzel yer. Esas gitme sebepimiz ise şiir toplantısının birisinin de orada, Bahtiyar Vahapzade'nin doğduğu evde yapılacak olması idi. Toplantılar Azerbaycan ve Türkiye'den birer şair büyüğümüz adına yapıyordu. Şeki'deki de Bahtiyar Vahapzade ve Mehmet Akif Ersoy adına düzenlenmişti.

Sekiz saatlik bir yolculuktan sonra Şeki'ye vardık. Bahtiyar Vahapzade gittiğimiz evde doğmuş ve dokuz yaşına kadar burada yaşadıkten sonra Bakü'ye göçmüş. Devlet bu evi müze haline getirmiş, Bahtiyar Vahapzade'nin aldığı ödüller, özel eşyaları, fotoğrafları burada sergileniyor. Her gittiğimiz yerde ilgi büyüktü. Burada da çocuklar merdivene dizilmişler, bize şiir okudular. İlgililer konuşma yaptılar. Azerbaycan mahnıları dinledik. Müze Müdürü Esen Zekeriyabeyli evin dış kapısını göstererek: "Yıllardır gözüm bu kapıdaydı. Türkiye'den gonaklar gelsin diye bekledim. Ne güzel oldu." diye konuştu. Bahtiyar Vahapzade Ağabey yaklaşık yirmi sene önce bana Bakü'den Eskişehir'e bir kitabını imzalayıp göndermişti. En güzel hatıralarımdan biriydi, bunu anlattım. Sonra Bahtiyar Vahapzade'nin aklımda kalan şiirlerinden okudum, diyor-du ki;

*"Yaşamak yanmağdır, yanasın gerek
He'yatınme'nası yalnız ondadır,
Şam eğer yanmırsa yaşamır demek
Onun da heyatı yanmağındadır..."*
(Şam, mum demektir)

Bir başka şiirine ise şöyle başlamıştı;

*"Kış da bahar, baharda kış,
Selde, suda od gizlidir.
Ak bulutta yemyeşil ot,
Yeşil otta süt gizlidir."*

Biz Bahtiyar Vahapzade gibi güzel insanların şiirlerinden mayalandık, dedim ve şiirimi okudum.

Görünen gizlidir kökte,
Dal üstünde sanan benim.
Yıldızlar serpilmiş gökte,
Saymaktan usanan benim.

Gök ekinleri yolanda,
Işık kararır o anda.
Dertler un ufak olanda,
Değirmende dönen benim.

Eğri, doğrulur niyazla,
Ki rahmet gazaptan fazla,
Gökkuşağı şavkır hazla,
Yağmur yağmur dinen benim.

Ümidi ararken keder,
Doğru yanlışla harbeder.
Güneş dünyayı seyredir,
Bakmaktan utanan benim.

Ararım sandım hakkımı,
Çağırdım giden aklımı,
Saçaklarda buz salkımı,
Gerçeklerde donan benim.

Hep sorarım neden, niçin?
Kavrulurum için için,
Dünya döner benim için,
Dünyaya dolanan benim.

Ölüyü bilir yaşayan,
Göğsüm uçana âşiyen,
Dünya taşır can taşıyan,
Can içinde canan benim.

Başka mekâna birleşik,
Yürüyene durur eşik,
Doğum bekler yerde beşik,
Toprakta uyanan benim.

Sonra müze evi gezdik, sohbet ettik. Bahtiyar Vahapzade'nin kızı Gülizar Hanım da oradaydı ve ne güzel bir insandı. Akşam yemekte bize yeniden hoş geldin konuşması yaptılar. Bir arkadaş "Bugün Mehmet Akif'i de andık. Benim adım Akif, yanımda oturan arkadaş doktor, onun da adı Akif." deyince bizi davet eden Hayal Rıza Mehmet Nuri Bey'i ve beni kastederek "Bu arkadaşlarımızın da adı Mehmet. İki Mehmet Türkiye'den, iki Akif Azerbaycan'dan. Biz biriz, iki devlet bir millet." diyerek güzel bir benzetme yaptı...